

Відгук
офіційного опонента доктора історичних наук, професора
Адамовича Сергія Васильовича
на дисертацію Лотоцького Віталія Володимировича
«Українська громада міста Станиславова (1848-1914 рр.)»
подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних
наук
за спеціальністю: 07.00.01 – історія України

Актуальність дослідження Лотоцького Віталія Володимировича викликана водночас необхідністю вивчення локальної історії та урбанізованих просторів в соціально-економічній та культурно-духовній площинах, і потребою подальшого дослідження становлення української нації в модерний період історії на прикладі окремих українських громад Західної України.

Зміст дисертаційної роботи підтверджує, що вона є комплексним і цілісним дослідженням, у якому висуваються та успішно розв'язуються потрібні для української історичної науки питання. Гармонійною, логічно виваженою, сучасно сформульованою є структура дисертації.

Об'єкт, предмет, мета та поставлені завдання є достатньо обґрунтованими та науково виваженими. Кожний розділ і підрозділ дисертації завершується висновками, має теоретичні узагальнення. Автору вдалося виконати поставлену мету і завдання своєї наукової роботи.

Авторський задум втілено на підставі достатньої джерельної бази. Архівними джерелами дослідження послуговували документи з фондів Державного архіву Івано-Франківської області та Центрального державного історичного архіву України у Львові.

Автором добре описана мемуарна література з досліджуваної теми, проведений аналіз пресових джерел. Історіографічний огляд проблеми, професійно проведений дисертантом, дозволив оцінити стан розробки проблеми та врахувати напрацювання попередників у своєму дослідженні.

Автор дисертаційного дослідження вмотивовано характеризує категорійно-понятійний апарат роботи, зокрема вживання історичної назви міста «Станиславів», використання в роботі переважно сучасного етноніма «українці» стосовно української громади міста (хоча вживаються і терміни «русини», «руський», галицькі українці), а також зміст поняття «українська громада».

У другому розділі В.Лотоцький, оперує статистичними даними, обґрунтовано визначає що на українсько-польські відносини впливала «нерозв'язаність польського та українського національних питань, і що стосунки української громади з єврейською і німецькою були більш-менш конструктивними. Дисертанту також вдалося дати детальний аналіз соціально-економічного розвитку міста в досліджуваний період, а також пояснити роль кооперативного руху в становленні соціально-економічної самодостатності української громади міста. Водночас в розділі подаються факти, що дуже далеко дотичні до соціально-економічного розвитку української громади Станиславова (селянське віче в м. Снятин у 1892 р.).

У третьому розділі дисертанту вдалося детально описати діяльність Станіславської філії Головної руської ради як перший політичний досвід української громади міста. У підрозділі 3.2 автор проаналізував незадовільний стан з грамотністю серед українців і детально описує боротьбу українців міста за відкриття освітніх закладів з національною мовою викладання, що

завершилася відкриттям української гімназії та мережі приватних освітніх закладів.

Обґрунтовано велику увагу В.Лотоцький приділив функціонуванню станиславівської філії «Просвіти», яка активізувала культурно-освітню роботу русинів-українців, а також описав функціонування в місті інших культурно-освітніх організацій – Руського (з 1912 р. – Українського) товариства педагогічного, Руської бесіди, Руської хати, «Станиславського Бояна». Піддав аналізу дисертант і працю в Станиславові і спортивних товариств «Сокіл», «Січ» та «Пласт», «Чорногора».

Активну увагу автор приділяє культурному життю українців в місті – функціонуванню театральних установ, відвідуванню міста видатними українцями, такими як М.Лисенко, М. Павлик, І.Франко тощо.

У підрозділі 3.3. В.Лотоцький аналізує зародження народовського руху, вплив на громаду творів Т.Шевченка, контакти місцевих діячів з М.Драгомановим, формування з ініціативи Н.Кобринської феміністичного руху – «Товариства руських жінок». Дослідник приділяє детальну увагу на участь українців міста у виборах до Галицького крайового сейму та австрійського парламенту, аналізує роботу депутатів. Окремо автор зупиняється на рівні політизації української громади Станиславова під час створення перших українських партій, описує мешканців міста, що стали активними діячами цих партій (Л.Бачинського, Й. Гурика, С. Даниловича, К. Лукіяновича, В.Яросевича і т.д). Окремо в дисертації згадуються політичні віча 1905, 1906, 1912 рр., осередком яких став Станиславів.

Без сумніву виправданим є приділення окремого підрозділу питанням релігійного життя української громади, оскільки греко-католицькі священники являли собою єдину освічену верству

українського суспільства в Галичині в середині ХІХ століття. Автор аргументовано доводить, що релігійне життя української громади Станиславова в період 1840–1870 рр. проявилось у спробах створення окремої єпархії ГКЦ, аналізує діяльність єпископів – Ю.Пелеша, Ю.Сас-Куїловського, А.Шептицького та Г.Хомишина.

Доробок дисертанта заслуговує на те, аби бути використаним під час розробки спеціальних краєзнавчих праць з історії м. Івано-Франківська та в практичній історико-краєзнавчій роботі.

Відаючи належне новизні й ґрунтовності дисертаційного дослідження висловлюємо наступні зауваження та побажання:

1. Можливо варто було хронологічні межі дослідження довести до закінчення Першої світової війни у 1918 р., оскільки саме після її закінчення відбулися тектонічні зміни як у правовому статусі української громади міста, так і у відносинах з іншими національними громадами Станиславова.

2. Під час опису історіографії автору потрібно було обмовитися про видані громадською ініціативою «Мое місто» у друкарні «Лілея НВ» книги з 2007 р. у серії «Мое місто», які стосуються історії української громади досліджуваного періоду.

3. У підрозділі 2.1. «Етнічна стратифікація населення Станиславова, місце і статус у ній русинів-українців», на нашу думку, надається занадто розгорнутий аналіз статусу усіх національностей, що проживали в місті у досліджуваний період. Це певною мірою перевантажує зміст підрозділу і не дозволяє чітко виокремити місце і роль українців в громаді Станиславова. Так само у підрозділі 2.2. «Участь у розвитку міського господарства: ремесло, промисловість, торгівля, транспорт, засоби комунікації, будівництво» дисертант фактично аналізує всю

економіку міста, що дещо заважає побачити роль саме українців в соціально-економічному розвитку Станиславова.

4. У підрозділі 3.4. «Релігійне життя української громади» В.Лотоцький детально проаналізував діяльність єпископів Станіславської єпархії (Ю.Пелеша, Ю.Сас-Куїловського, А.Шептицького), однак непропорційно мало уваги під час цього аналізу було приділено Г.Хомишину.

Викладені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Лотоцького Віталія Володимировича «Українська громада міста Станиславова (1848-1914 рр.)», яка є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення для дослідження історії України, відповідає профілю спеціалізованої вченої ради та чинним вимогам, що висуваються до дисертацій (пункти 9, 11-14) «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), нормативним актам МОН України та паспорту спеціальності, а її автор – Лотоцький Віталій Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.01 – історія України.

Офіційний опонент:

доктор історичних наук, професор,

завідувач кафедри теорії та історії

держави і права Навчально-наукового

юридичного інституту Прикарпатського

національного університету

імені Василя Стефаника

Сергій АДАМОВИЧ

ПІДПИС *А.Адамовича*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
С.Мішко
Орест СМІШКО
«07» *07* 20*15* р.

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Відділ аспірантури і докторантури
Вх. № *0304-30/07*
«07» *07* 20*15* р.